

Predstavljanje knjiga *Ubrzanje i Tragovima hrvatske filozofije* Damira Barbarića
Osijek, 20. siječnja 2026.
Izvještaj*

U utorak, 20. siječnja 2026. godine s početkom u 18 sati, u prostoru Kluba knjižare Nova u Osijeku održano je predstavljanje knjiga *Tragovima hrvatske filozofije* i *Ubrzanje* dr. sc. Damira Barbarića, zaslužnog znanstvenika Instituta za filozofiju. Predstavljanje knjige suorganizirali su Odsjek za filozofiju i Estetički laboratorij Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatsko društvo »Karl Jaspers« i Centar za javnu filozofiju pri Institutu za filozofiju. Moderator je bio dr. sc. Boris Kožnjak, znanstveni savjetnik na Institutu za filozofiju, a o knjigama govorili su: dr. sc. Filip Grgić, znanstveni savjetnik u trajnom izboru na Institutu za filozofiju, dr. sc. Boško Pešić, izvanredni profesor na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i dr. sc. Petar Šegedin, viši znanstveni suradnik na Institutu za filozofiju.

Predstavljanje je otvorio Boris Kožnjak, koji se zahvalio knjižnici i organizatorima, ukratko objasnio o kakvim je knjigama riječ i prepustio riječ prvom govorniku.

O knjizi prvi je govorio Petar Šegedin, koji je ujedno i recenzent knjige *Ubrzanje*. Šegedin je uvodno naglasio da je tema knjige ubrzanje i skraćivanje vremena, koje je rezultat pritiska za maksimiziranjem učinkovitosti na svim razinama ljudske egzistencije. Na psihološkoj razini to se ubrzanje očituje u pojavi stresa bez objašnjivog uzroka, zbog čega je Šegedin naglasio da je ovo knjiga koja se ne tiče samo akademske zajednice, već svih nas. Šegedin je zatim ustvrdio da se ovom društvenom temom bave u prvom redu sociologija, ekonomija i politologija te se njihovi rezultati u ovoj knjizi teoretiziraju. Usprkos tome, poentirao je Šegedin, od samog početka knjige postoji tendencija da se ide preko tih disciplina, jer Barbarić smatra da se fenomenom ubrzanja mora analizirati u svojoj metafizičkoj biti. Tako je ovo filozofska analiza fenomena

* Ovaj članak izrađen je u sklopu projekta *Javna filozofija* (JaFil) i *Pojam mogućnosti u filozofiji Martina Heideggera i širem povijesnom nasljeđu europskoga filozofiranja* (MogMarH) na Institutu za filozofiju, praćenim od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske te financiranim sredstvima iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.–2026. – NextGenerationEU.

ubrzanja, koja se utemeljuje u misli Aristotela, Leibniza, Kanta i Hegela. Barbarić, prema Šegedinu, propituje kinematičko određenje ubrzanja i njegove uzroke traži u novovjekovnoj antropologiji, iz koje proizlazi da je čovjek prirodno biće potreba koje uvijek rastu i nikad nisu zadovoljene. Život se tako, poentirao je Šegedin, smatra beskonačnom borbom za opstanak i zadovoljenje potreba. Takvo shvaćanje po Barbariću ima svoju genezu u Hobbesu i ono je, kao što je naglasio Šegedin, u pozadini novovjekovnog shvaćanja ekonomije i politike. Šegedin je zaključio da se time razum promatra kao alat za beskonačni materijalni rast kako bi se život, zbog straha od smrti, održao čim duže. Ta se sila ubrzanja u krajnjoj liniji očituje u novcu, čemu Barbarić posvećuje veliki dio knjige. Zaključno, iako je kraj Barbarićeve knjige pesimistični prikaz nezaustavljive sile ubrzanja suvremenog kapitalizma, Šegedin je objasnio da Barbarić kao spasenje opisuje mogućnost ostvarenja duhovnosti koja je u skladu s ljudskom smrtnošću te time zahvaća njegovu bit i bivanje sa stvarima, a pritom nije puki intelektualizam.

Potom je uslijedilo izlaganje Boška Pešića koji je naglasio da je knjiga *Ubrzanje* genealogija koja opisuje kako smo došli do situacije u kojoj danas živimo. Pešić je zatim naglasio da je ova knjiga zasigurno jedan od vrhunskih primjera filozofije na hrvatskom jeziku te je svoje izlaganje o knjizi zamislio kao nagovor na čitanje. Barbarić u ovoj knjizi, naglasio je Pešić, počinje s analizom metafizike bivanja i završava u eksplikaciji ekonomske i političke situacije koja određuje našu egzistenciju. Prema Pešiću u toj se genealogiji dolazi do izvora samog problema, tako da se izbjegava svaka vrsta pomodnog intelektualiziranja, jer se bavi metafizikom koja određuje suvremenost. Pritom se, naglasio je Pešić, tematizira gotovo zaboravljen problem teleologije, odnosno propituje se kuda i kako čovjek ide ili što je uopće njegova svrha. Kao problematična iskazuje se, poentirao je Pešić, naturalistička antropologija prema kojoj je čovjek individualno biće beskonačne potrebe, koje leži u pozadini moderne politike i ekonomije. Pešić je stoga zaključio da Barbarić u pitanje dovodi bit novca, oslanjajući se na Simmela koji tvrdi da je novac tehnika stvaranja izvanjskog života. Zatim je nabrojio brojne primjere koji se iz tog ključa analiziraju, kao što je pitanje umjetne inteligencije, kredita, banaka, kretanja kapitala uopće, prijelaz iz analognog u digitalno i posljedica koje vrijeme određeno takvom ekonomijom ostavlja na psihološko stanja. Pešić je istaknuo da Barbarić odlično opisuje prazno vrijeme, koje uzrokuje isprazan život. Zaključno, tvrdio je da Barbarić pokazuje kako se alternativa takvom svijetu, kao buđenje duhovnog, pojedincima pojavljuje kao gubljenje slobode i da kapitalizam u tom smislu uspijeva u razaranju same stvarnosti, s čime je svijet u kojem živimo na izdisaju.

Zatim je Filip Grgić održao izlaganje o knjizi *Tragovima hrvatske filozofije*. Na početku, Grgić je istaknuo da Barbarić opisuje odabrane hrvatske filozofe

od Andrije Dorotića do Marijana Cipre. Umjesto opisa sadržaja knjige, Grgić je napomenuo da će se u izlaganju držati pitanja nacionalne filozofije, tj. što je to hrvatska filozofija, za što je ustvrdio da je temeljno pitanje ove knjige. Upitno je tako, prema Grgiću, što je nacionalna filozofija, kako možemo govoriti o nacionalnoj filozofiji, kada počinje konkretno hrvatska filozofija i koja je uloga filozofije u kulturi uopće. Postoje različite tvrdnje kada počinje hrvatska filozofije te Grgić tvrdi da je opravdano smatrati da su primjerice Faust Vrančić ili Frane Petrić hrvatski filozofi, jer su dali značajan doprinos našim krajevima, iako nisu pisali na hrvatskom jeziku. Takva je situacija, napomenuo je Grgić, s autorima koji su djelovali prije 19. st. Stoga, Grgić je napomenuo da je određivanje početka hrvatske nacionalne filozofije kompleksno pitanje. Zatim je opisao Markovićev govor iz 1881. godine, koji se često opisuje kao program istraživanja hrvatske filozofije i u kojem Marković analizira razvoj hrvatske filozofije od 15. do 18. stoljeća. Grgić je tvrdio da je za Markovića istraživanje djela starih hrvatskih filozofa nužno kako bi se naše istraživanje na njih nadovezalo i stvorila nova, zajednička narodna filozofija. Marković stoga, prema Grgiću, ne govori da postoji zajednička nacionalna filozofska tradicija na koju se moramo nadovezati, već da hrvatska filozofija započinje iznova. Potom je izložio tri razloga zašto bi hrvatska filozofija započela baš u 19. stoljeću: 1. filozofija tada postaje institucionalizirana i samosvojna znanost na obnovljenom sveučilištu u Zagrebu, 2. filozofija se počinje poučavati na hrvatskom jeziku i razvija se svijest o povezanosti hrvatskog jezika i filozofije i 3. počinje se razmišljati o nacionalnoj filozofiji kao objedinjujućoj ideji, a ne samo o kronološkom slijedu filozofije. Po Markoviću tako je svrha, smatra Grgić, da postoji skupna narodna osobnost čiji je izraz filozofija, a istraživanje prošlih filozofija tome mora doprinijeti. Grgić je zatim pokazao da se time dolazi do problema koji Barbarić izlaže. Naime, kako je istaknuo Grgić, da bi se govorilo o nacionalnoj filozofiji moramo imati neke filozofske temelje, a naši su filozofi Gjuro Arnold i Franjo Marković kao temelj uzeli njemačku, tj. Herbartovu i Lotzeovu filozofiju. S druge strane, prema Grgiću, da bi očuvali izvorni karakter naše nacionalne filozofije kao izvor uzimali su pretfilozofske temelje kao što su naši mitovi i bajke. Grgić je zatim istaknuo da Barbarić pokazuje da time imamo opasnost da se krećemo u krug, jer prvo konstruiramo nacionalni duh na temelju prihvaćene filozofije i onda u fragmentarnu građu koja nije filozofska upisujemo ono što smatramo nacionalnim. Pitanje je onda kako bismo filozofski uopće mogli govoriti o narodnoj duši u Markovićevom smislu te je Grgić zaključio da nas pitanje o nacionalnoj filozofiji vuče u različitim smjerovima, što propituje ulogu i značaj same filozofije.

Zaključno se publici obratio autor knjiga Damir Barbarić, koji se zahvalio izlagačima knjiga na preciznim izlaganjima te je naglasio da je svrha ovih izla-

ganja buđenje interesa za čitanje, za što nije primjereno agresivno reklamiranje. Potom je uslijedila rasprava i time je završeno predstavljanje ovih knjiga, za koje se u ovim izlaganjima pokazalo da pripadaju redu bitne filozofske literature.

Tomislav Dretar